

Веселинка Лаброска

Институт за македонски јазик „Крсте Мисирков“, Скопје, РС Македонија
labroska_v@yahoo.com

Расчекор меѓу правописот и правоорот во македонскиот јазик

Во трудот се изложени актуелните проблеми што ги има реализацијата на македонскиот стандард на говорен план, а како последица на непрецизноста на правописот или на неговата недоволна усвоеност во текот на образовниот процес. Анализирани се изговорот и начинот на пишување на помладата генерација говорители, пред сè, на учениците и студентите. Во анализите се раководиме од новата *Фонетика и фонологија на македонскиот стандарден јазик*, изработена од група автори, а под раководство на академик Ирена Савицка и објавена во МАНУ.

Клучни зборови: македонски стандарден јазик, правоор, правопис, актуелни проблеми, образовен процес

1. Вовед

Современиот македонски јазик, како логичен резултат на сите заложби за унифицирање на неговата писмена форма во втората половина на 19 век и сето тоа убаво сублимирано во делото на Крсте Мисирков *За македонските работи* од 1903 година, својата официјална кодификација ја реализирал на 2 август 1944 година на Првото заседание на АСНОМ. На 5 мај 1945 година е донесена одлука за македонската азбука, а на 7 јуни истата година е објавен првиот *Македонски правопис* (Конески, 1952: 47). Од тој период до денес, стандардниот македонски јазик се развива според сите принципи на развој на еден стандарден јазик со сите функционални стилови и со илјадници страници убава литература, преводи, списанија, весници, во печатена или во електронска форма. Следствено, според критериумите на јазичното планирање (Radovanović, 2003: 188–189), македонскиот јазик веќе ги имал завршено првите две фази на процесот

на нормирање, а тоа се селекцијата и дескрипцијата, во периодот пред 1944 година, односно пред кодификацијата, како трета фаза. Следните 5 фази на развој на македонскиот стандарден јазик (елаборација, акцептуација, имплементација, експанзија, култивација) се одвиваа во согласност со современите потреби на македонската држава во изминативе седумдесетина години. Во периодот по осамостојувањето, како резултат на промена на оштествениот поредок, но и поради поинтензивните електронски начини на комуникација со многу влијанија на англискиот јазик, се појави реална потреба за подетална евалуација и реконструкција на нормата, и писмената и говорната. Каква е состојбата денес со правописот и правоорот е тема на овој прилог.

2. Анализа

За начинот на којшто било замислено нормирањето на македонскиот јазик ќе го цитираме Блаже Конески, еден од неговите кодификатори. Тој во својата Граматика од 1952 година истакнува:

Усвојувањето на литературниот јазик претполага и усвојување на единствено пишување и стремеж кон еден во извесни граници нормализиран изговор. Правилата како треба да се пишува се изложени во нашиот правопис. Овде ние ќе ги засегаеме само колку што е нужно. За нас е меѓутоа најважно да го покажеме тоа како се изговара или како треба да се изговара напишаното. (Конески, 1952: 75).

Од овој цитат од Конески може да се заклучи дека правилата за изговор се даваат всушност во Граматиката, во делот за гласовите, додека во Правописот се даваат начините на пишување на гласовите, а само делот за акцент се однесува на правоорот. Македонскиот јазик има фонолошки правопис, што е предност на јазиците што имаат доцна стандардизација и не се оптоварени со фактот дека треба да ги задржат етимолошките форми на корените и афиксите.

Од првиот Правопис во 1945 година чиишто автори биле Блаже Конески и Крум Тошев, па сè до денес, македонските правописни правила неколку пати се адаптираат на современите потреби на

македонскиот стандарден јазик и во согласност со узусната норма (види повеќе кај Спасов, 2015: 63). Последниот *Правопис на македонскиот јазик* е објавен во 2017 година, во пишана и електронска форма со бесплатен пристап за сите, во издание на Институтот за македонски јазик „Крсте Мисирков“ и друштвото за издавачка дејност „Култура“ од Скопје, како ново издание приспособено на современите потреби на пишување, со нов позадлабочен преглед на повеќе актуелни правописни проблеми, како што се пред сè: *пишувањето на големата буква, скратувањето на зборовите, слеано, полуслеано или разделено пишување на зборовите, пишувањето на запирката, транскрипција и транслитерација на туѓите имиња* и др. (види: *Правопис на македонскиот јазик*, 2017).

Во 2021 година излезе од печат супрасегменталниот том на новата *Фонетика и фонологија на стандардниот македонски јазик*, изработена под раководство на Ирена Савицка, а автори се Ирена Савицка, Бранислав Геразов, Веселинка Лаброска, Ана Цихнерска и Агата Травињска, а во 2022 година и сегменталниот том од истите автори¹. Сега, го поставуваме она прашање што е суштинско за нашиов прилог, а тоа е како е регулиран правоорот во македонскиот јазик денес и колку има расчекор меѓу правописот и правоорот? Колку таа ситуација можевме да ја регистрираме во новата *Фонетика и фонологија на стандардниот македонски јазик*?

Новиот *Правопис на македонскиот јазик* ги следи принципите на претходните правописи и на патот зацртан од Б. Конески, па доследно се осврнува само на ортографските правила, но не и на ортоепските. Делот посветен на гласовите во новиот *Правопис* од 356 страници е застапен само со 8 страници текст со наслов *Правописни правила засновани на фонетски промени кај согласките* и 10 страници текст насловен како *Акцент и акцентирање*. И во двата дела имаме ист пристап како и во претходните изданија на *Правописот* само со посеопфатно илустрирање на позициите во зборот каде што има промени на гласовите од различна природа (алофони, аломорфи

¹ Двете книги се достапни на следниве линкови: http://ical.manu.edu.mk/books/Suprasegmentalna_fonologija.pdf, http://ical.manu.edu.mk/books/Segmentalna_fonologija.pdf.

и сл.) или промени на акцентот и отстапки од правилото за акцентирање на антепенултима. Во тој поглед нема никаква новина во овој правопис, што значи дека правилата како да се изговорот гласовите, самостојно и во низа, како да се акцентираат зборовите во именска група и во реченица, овде изостанаа. Правилата за изговор што се дадени во граматиките (Бојковска и сор., 2008: 70–88; Конески, 1952: 75–177), се недоволни или не соодветствуваат на узусната норма денес. Во *Фонологија на стандардниот македонски јазик* од Ирена Савицка и Људмил Спасов (1997) се опишува правилниот изговор на одделните гласови со можните непозициски алофони и опсегот на варијабилноста на изговорот што може да се смета како стандарден. Се опишува и системот на акцентирање на македонскиот стандарден јазик, според претходно зацртаните правила во македонските граматики. Освен *Фонологијата* постои и *Практикум по правопис со правоговор на македонскиот литературен јазик* (Пановска-Димкова, 2010), но и двете овие книги главно ги користат само студентите на филолошките факултети. Во македонската лингвистичка и учебничарска средина, сметајќи дека нашиот фонетски правопис има две основни правила *секој глас си има своја буква и се чита како што се пишува*, досега се сметаше дека нема потреба од постоење на посебен прирачник за правоговор. Во Македонската радиотелевизија порано имаше посебни обучувачи за правилен говор на спикерите, сега за жал нема, а на Факултетот за драмски уметности при Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје² постои предмет *Македонски јазик со правоговор* и со тоа завршуваат сите активности за правоговор на стандардниот македонски јазик.

Каков е резултатот денес од ваквата состојба? Резултатот е очекуван: во локалните медиуми во секое дијалектно наречје³ македонскиот стандард се изговара со изговорните особености специфични за тој регион со отстапки од типот на: затворен изговор на вокалите (северно наречје), присуство на редукција кај вокалите,

2 За куриозитет, но и за жал, на официјалната веб-страница називот на овој факултет е напишан со сите големи почетни букви што не е во согласност со македонскиот правопис, туку со англискиот!

3 Во македонскиот јазик има три дијалектни наречја: западно, југоисточно и северно (в. Видоески, 1998: 65–79).

посебно кај акцентираниите (југоисточно наречје), мешање на палаталните оклузиви /ʃ/ и /ќ/ со африкатите /џ/ и /ч/ или изговор со антиципација на мекоста [jʃ] [jќ] (западно наречје), некористење на третосложен акцент или акцентски целисти (југоисточно наречје и дел од северното) и др. Во главниот град Скопје, ситуацијата е најkomplицирана: тука постои скопски сленг кај помладите генерации чија главна одлика е всушност специфичен изговор со затворени вокали, со акцент на вториот слог од крајот на зборот или со два акценти кај повеќесложните зборови и сл. (за промените во начинот на акцентирање види повеќе во: Лаброска, 2009). Само медиумските куќи (радио и телевизиски) што водат вистинска грижа за правојазичноста, се трудат да ангажираат спикери и водители што го совладале македонскиот правојазичност, а најчесто тоа се луѓе кои на некој начин потекнуваат од западното македонско дијалектно наречје, коешто ја дава основата на македонскиот стандард и со самото тоа немаат потреба од посебни обуки за изговор.

Сега ќе наведеме некои типични примери за расчекор меѓу правојазичноста и правојазичноста за да покажеме дел од проблемите со кои се соочуваме во реализација на стандардната норма на македонскиот јазик. Примерите што ќе ги наведеме се примери од снимени материјали или забележани во писмените работи на ученици од основно и од средно образование во градот Скопје, а во рамките на истражување спроведено за докторски студии на д-р Блага Панева и во примери забележани на предавањата и на вежбите со студентите на Филолошкиот факултет при Универзитетот во Тетово.

Во рамките на грешките поврзани со вокалниот систем ќе го истакнеме повишениот изговор на вокалите /e/ и /o/ во скопскиот сленг, појава што е главно изразена на говорен план, па дури и нивна замена со високите корелати (*Илина* наместо *Елена*; в.: Пановска-Димкова, 2008: 262), како и образувањето дифтонзи од вокалните групи (главно со вокалот /и/ како втор член на групата), што е резултат на нестандартен изговор, но се рефлектира и во пишувањето: *својте* (< своите), *спој ги* (< спои ги), *некој луѓе* (< некои луѓе), *некој жени* (< некои жени), а поради неразликување на позициите во кои има или нема вокална група, се сретнува и обратна ситуација: *овои* (< овој), *краи* (< крај). Во нашите истражувања во новата *Фонетика и*

фонологија, на спектрограмите се гледа дека при внимателен изговор на групите од вокали со висок неакцентиран вокал на втора позиција нема дифтонгизација туку одделна реализација на вокалите, како што е пропишано и во стандардот (Савицка и сор., 2022: 163), и токму затоа грешките од овој тип се неприфатливи како начин на изговор, а следствено и како начин на пишување.

Поинаков резултат, пак, во нашите истражувања добивме кога се во прашање вокалните геминати кои не се одделени со јунктура, бидејќи тие многу често подлежат на скратување во еден долг вокал, па го воведовме опционалното правило за изговор /VV/→[V:] (Савицка и сор., 2022: 165). Овој начин на изговор што условно е дел од стандардот, не би требало да се рефлектира врз пишувањето, но во македонскиот јазик токму тоа се случува, па се пишува еден вокал наместо два, посебно во формите за трето лице множина презент кај глаголите од а-група: *закопат* (< закопаат), *гледат* (< гледаат), *играт* (< играат), *трчат* (< трчаат).

Во консонантскиот систем на македонскиот јазик основна бинарна опозиција е опозицијата по звучност. Правилото за регресивна асимилација по звучност што најчесто е и правописно правило, со исклучок кај гласот /в/, којшто според правописот не се заменува со /ф/, иако најчесто подлежи на асимилација и регресивна и прогресивна, сп. *јадевите тиква*>[*јадефте тикфа*] (в.: Геразов и Лаброска, 2017), и правилото за обезвучување на звучните консонанти на крајот на зборот пред пауза, што не е правописно правило за да не дојде до обезличување на формата на зборот, се најчестите грешки во пишувањето на македонски: *љубофта* (љубовта), *опват* (опфат), *љубоф* (љубов), *афтор* (автор), *екипаш* (екипаж), *зап* (заб), *галеп диф* (галеб див), *надеш* (надеж), *мармалат* (мармалад), *рет* (ред), *трут* (труд), *периот* (период), *луксус* (луксуз), *Парис* (Париз). Се разбира дека во македонскиот правоговор, сите овие асимилации во внатрешно санди се реално присутни и се појавуваат на спектрограмите во нашите истражувања (Савицка и сор., 2022: 278–294), но никако не би требало да пишуваат, што е уште еден вид расчекор меѓу правоорот и правописот.

Со оглед на непознавањето за тоа кои именки на крајот имаат звучен консонант што само се слуша како безвучен, а кои реално

имаат безвучен консонант, учениците во основно образование прават и вакви обратни, фонетски немотивирани грешки: *простород* (просторот), *неговиод* (неговиот), *неможад* (не можат), *отидад* (отидат), *биограф* (биограф), *филозов* (филозоф), па дури сретнавме и ваков пример *асбука* наместо *азбука* со пишување на форма што не е поткрепена ниту фонетски ниту етимолошки, но е доказ за навистина ниското ниво на усвоеност на нормата.

Македонскиот јазик спаѓа во јазиците со релативно мал број консонантски групи, а подолгите консонантски групи постојано тежнеат кон нивно упростување. Според истражувањето на А. Коритовска (Цихнерска) и И. Савицка јужнословенските јазици се најсиромашна група во рамките на словенското јазично семејство според должината на согласничките комбинации (Korytowska & Sawicka, 2007: 211).

Упростувањето на консонантските групи при изговорот, ситуација што потоа се рефлектира врз пишувањето посебно кај учениците со послаб успех, е многу честа појава: *чувство* (< чувство), *чувствувам* (< чувствувам), *почувствував* (< почувствував), *преставен* (< претставен), *преставувале* (< претставувале), *спротиставување* (< спротивставување), *ногу* (< многу), *општество* (< општество), *суштество* (< суштество), *богаство* (< богатство), *осуство* (< отсуство), *сраници* (< страници), *средства* (< средства), *детство* (< детство), *оврска* (< обврска), *бензиска* (< бензинска), *беселери* (< бестселери), *охрицки* (< охридски), *подршка* (< поддршка), *потик* (< поттик), *смрта* (< смртта), *раззелените* (< раззелените) итн. Иако упростувањето на консонантските групи во современиот македонски јазик е активен процес со различни резултати од тоа упростување во дијалектите (Лаброска, 2016: 87–94), во стандардниот македонски јазик е задржан принципот дел од зборообразувачките афикси да не подлежат на упростување во пишувањето за да не дојде до обезличување на зборот (Конески, 1962/63: 5–15, 2003: 25). Финалните консонантски групи исто така подлежат на упростување во лежерниот изговор што е прифатен и како правоговор (Савицка и сор., 2022: 268), што не е правописна норма, но за жал често се сретнува такво погрешно пишување: *чис воздух* (< чист воздух), *болес* (< болест), *фсушинос* (< фсушност), *разумнос* (< разумност), *гордос* (< гордост), *радос* (< радост), *течнос* (< течност), *личнос* (< личност), *дејнос* (< дејност), *писменос* (< писменост).

Пишувањето на глајдот /j/ е посебен проблем на којшто исто така се укажувало во различни поводи (Лаброска и Трајкова, 2019), но грешките во пишување се чести: *криат* (< кријат), *историа* (< историја), *мантиа* (< мантија), *афирмациа* (< афирмација), *биографиа* (< биографија), *неутрализациа* (< неутрализација), *приател* (< пријател), *своа* (< своја), *житиа* (< житија). Од друга страна се сретнуваат примери во кои /j/ не треба да се напише, но учениците го пишуваат поведени од изговорот, затоа што често во таквите позиции може да се слушне едно /j/ како глас за разбивање на хијатот што нема етимолошка ниту правописна поткрепа: *житије* (< житие), *придобије* (< придобие), *оваја* (< оваа), *који* (< кои), *некоји* (< некои).

Како посебен проблем ќе го истакнеме погрешното пишување на палаталните оклузивни /ǰ/ и /ǰ̣/ во македонскиот јазик, кои, како резултат на општата тенденција за затврднување на меките консонанти изразена во македонските дијалекти, подлежат на низа промени: само смекнат изговор како /г/ и /к/ пред предни вокали, антиципација на мекоста, т.е. изговор [jг] и [jк], или нивно целосно поклопување со палаталните африкати /џ/ и /ч/ (Labroska & Paneva, 2015). Сите овие состојби во изговорот на нестандартно рамниште се рефлектираат и врз пишувањето: *Македониа* (< Македонија), *грешќи* (< грешки), *патеќа* (< патека), *среќја* (< среќа), *рага* (< раѓа), *наога* (< наоѓа), *луѓе* (< луѓе), *ке* (< ќе), *куќните* (< куќните), *среќа* (< среќа), *враќа* (< враќа), *оставајќи* (< оставајќи)⁴. Во новата *Фонетика и фонологија* овие два гласа се класифицирани како тврдонепчени африкати ǰ [с] и ǰ̣ [џ], иако шумот на фриксција е обично послаб отколку кај другите африкати (Савицка и сор., 2022: 249–254).

Ова се само мал дел од проблемите што се јавуваат на правописно рамниште, а се резултат на влијанието на изговорот врз пишувањето од една страна, и од друга страна, се резултат на неможноста на македонскиот правопис (како впрочем ни на еден правопис во светот) да

4 Треба да го истакнеме и фактот дека помладите генерации имаат проблем со пишување на сите букви што имаат дијакритични знаци бидејќи во секојдневната писмена и неформална интернет-комуникација користат упростена латинична азбука каде што гласовите како *ǰ̣*, *ǰ̣̣*, *џ̣*, *џ̣̣*, *ж̣*, *ж̣̣*, *ш̣*, *ш̣̣* се предаваат само со следниве графии: *g*, *k*, *z*, *c*, *s*!

биде стопроцентно фонетски, без отстапки на морфологијата и/или на етимологијата.

На крајот како посебно горлив проблем ќе го истакнеме погрешното акцентирање што сè повеќе зема замав во официјалната комуникација. Многуге грешки во акцентирањето на повеќесложните зборови, во неадаптацијата на заемките, како и во акцентирањето на акцентските целости (подведување под еден акцент на групи од 2 акцентогени збора или групи од акцентоген збор и клитика: *кисел'а-вода*, *с'о-нас*, *н'а-пазар*) бараат од нас лингвистите што поскоро конкретна активност на полето на реконструкција на нормата на овој план за да го ублажиме расчекорот меѓу реалната состојба со акцентирањето и ортоепските правила. Затоа овде ќе наведем дел од заклучоците што ги констатиравме во супрасегменталниот том:

1. странски зборови што се акцентски адаптирани има сè повеќе (*н'ортрет*, *р'езерва*, *р'еформа*);
2. се повлекуваат акцентските целости од типот *кисел'а-вода*;
3. пренесувањето на акцентот на предлозите се повлекува;
4. пренесувањето на акцентот во фразите што содржат клитики исто така се повлекува;
5. пренесувањето на акцентот во изразите со енклитики сè поретко се појавува во стандардниот изговор;
6. се зголемува опсегот на парокситонезата во прозодиските зборови кои не содржат внатре јунктура, а кај зборовите со внатрешна јунктура, сè поретко се пренесува акцентот на третиот слог и покрај бројни адаптации;
7. сложените зборови без интерфикс, како и акцентските целости, може да се изговараат како групи од два прозодиски збора (*мат'и в'ода*, *д'обра в'ечер*) (Савицка и сор., 2021: 90)

Односот помеѓу правописот и правоговорот е комплексен и бара повеќестран пристап: правописната норма не може да се ревидира со таква брзина со каква што родените говорители ги менуваат изговорните навици, а од друга страна мора да постои правоговорна норма како обединувачка во стандардниот јазик на секоја современа држава и мора да има правила коишто не соодветствуваат на некој конкретен говор, туку се договор на лингвистите. Тоа не значи дека дијалектите ќе се изгубат или ќе престанат да влијаат на нормата ниту

пак дека јазикот може да се заштити од влијанија на други јазици. Тоа значи само дека лингвистите во дадена јазична средина треба да бидат будното око за регистрирање на состојбите и за интервенирање секаде каде што е потребно, без притоа да се наметне вештачки изнасилен јазик, туку нормата на јазикот да биде прифатлива за сите говорители.

3. Заклучок

Овие актуелни и горливи проблеми во македонското современо општество околу неправилниот изговор, бараат решенија во две насоки: 1) да се направи што поскоро правоговорен прирачник и 2) да се ревидира она што се смета како правоговорна норма, според досегашните Граматики и со тоа дел од промените што секојдневно се случуваат на говорен план да добијат легитимитет на македонска правоговорна норма, се разбира со разумна доза на умереност за да не се наруши она што е својствено на македонскиот стандарден јазик, а тоа е јасниот изговор на гласовите без многу меѓусебни адаптации и неговата прозодиска контура, специфична за него со оглед на третосложниот акцентски систем, единствен од овој тип во рамките на словенските јазици и пошироко (в. Видоески и сор., 1999: 123). Бидејќи е излезена од печат новата *Фонетика и фонологија на македонскиот стандарден јазик* (в. Савицка и сор., 2021, 2022), веќе имаме солидна база да се направи Прирачник за правоговор којшто ќе ги користи фактите за реалната ситуација со изговорот во македонскиот јазик, а со што писмено ќе се евидентира расчекорот меѓу правописот и правоворот во македонскиот стандарден јазик и ќе биде основа за адаптација на Правописот.

4. Библиографија

кирилица:

- Бојковска, С., Минова-Ѓуркова, Л., Пандев, Д. и Цветковски, Ж. (2008). *Општа граматика на македонскиот јазик*. Просветно дело.
- Видоески, Б. (1998). *Дијалектите на македонскиот јазик*, том I. МАНУ.
- Видоески, Б. и др. (1998). *Правопис на македонскиот литературен*

јазик. Просветно дело.

- Видоески, Б., Савицка, И. и Тополињска, З. (1999). *Полски-македонски, граматичка конфронтација, прозодија*. МАНУ.
- Конески, Б. (1952). *Грамматика на македонскиот литературен јазик* дел I (Увод, Загласовите, За акцентот). Државно книгоиздателство на НР Македонија.
- Конески, Б. (1962–1963). За некои морфолошки пречки на фонетските промени во македонскиот јазик. *Македонски јазик*, XIII–XIV(1–2), 5–15.
- Конески, К. (2003). *Зборообразувањето во современиот македонски јазик*. Универзитет „Св. Кирил и Методиј“, Филолошки факултет „Блаже Конески“.
- Лаброска, В. (2009). Отстапки од третосложното акцентирање во македонскиот јазик (нови тенденции во говорната практика на македонските електронски медиуми). *Зборник во чест на осумдесетгодишнината на проф. Кирил Конески (97–102)*. Филолошки факултет „Блаже Конески“, Скопје.
- Лаброска, В. (2016). Адаптација во изговорот на консонантските групи во македонскиот дијалектен јазик. *Македонски јазик*, LXVIII, 87–94.
- Лаброска, В. и Геразов, Б. (2017). Анализа на моделите на адаптација на фонемата /v/ во современиот македонски говорен јазик. *Rocznik Slawistyczny*, t. LXVI, ISSN: 0080-3588.
- Лаброска, В. и Трајкова, К. (2019). Фонемата /j/ во црковнословенските текстови од македонска редакција – споредба со современиот македонски јазик. С. Велковска (ур.), *Меѓународен научен собир „Денови на Благоја Корубин“* (120–127). Скопје.
- Пановска-Димкова, И. (2008). За еден тип на изговор кај генерациите родени во Скопје по 1970 година – или кога Елена стана Илина. *Меѓународен македонистички собир* (261–264). Скопје.
- Пановска-Димкова, И. (2010). *Практикум по правопис со правоговор на македонскиот литературен јазик*. II дополнето издание. Скопје.
- Правопис на македонскиот јазик*. (2017). (Цветковски, Живко, гл. редактор). Скопје: ИМЈ „Крсте Мисирков“, Друштво за издавачка дејност „Култура“.
- Савицка, И., Геразов, Б., Лаброска, В., Цихнерска, А. и Травињска, А.

- (2021). *Фонетика и фонологија на македонскиот стандарден јазик, Супрасегментална фонетика и фонологија*. МАНУ.
- Савицка, И. и Спасов, Љ. (1997). *Фонологија на современиот македонски стандарден јазик*. Детска радост.
- Савицка, И., Травињска, А., Лаброска, В., Цихнерска, А. и Геразов, Б. (2022). *Фонетика и фонологија на македонскиот стандарден јазик, Сегментална фонетика и фонологија*. МАНУ.
- Спасов, Љ. (2015). За македонската современа азбука и современиот правопис на македонскиот јазик. *Предавања на XLVIII Меѓународниот семинар за македонски јазик, литература и култура, Охрид (13–27 јуни 2015)*, Скопје, 60–65.

латиница:

- Korytowska, A., & Sawicka, I. (2007). *Uwagi na temat ilościowej charakterystyki fonetyki słowiańskiej*. Komparacja współczesnych języków słowiańskich.
- Labroska, V., & Paneva, B. (2015). Pronunciation and phonological value of the sonds /ĸ/ and /ǵ/ in the contemporary Macedonian language. *Speech and Language 2015, 5th International Conference on Fundamental and Applied Aspects of Speech and Language, Belgrade*, 50–55. http://www.iefpg.org.rs/Conference/2015/SL2015/2015_PROCEEDINGS_SPEECH_AND_LANGUAGE_2015.pdf
- Radovanović, M. (2003). *Sociolingvistika*. Izdavačka knjižarnica Zorana Stojanovića.

Discrepancy between the orthography and the orthoepy in the Macedonian language

In this work we consider the actual state of the orthoepic and orthographic norms in the Macedonian language. The lack of an orthoepic guidebook for the Macedonian language and the insufficient concern of the official institutions, above all the educational ones, on the topic of proper pronunciation and speaking, lead to the consequence that there is more and more deviation from what was considered as proper pronunciation in the first Macedonian grammar textbooks.

Keywords: standard Macedonian language, orthoepy, orthography, actual problems, educational process